

Az új törvénykezési rendtartás.

Ha a jelek nem esalnak, az új törvénykezési rendtartás szeptember havában mégis életbe lép, s ezzel a szóbeliség és közvetlenség elve igazságszolgáltatásunk egész területén megvalósul. Az új törvénykezési rendtartás nem találja készületlenül bíróságainkat, mert a több mint egy évtizede hatályban levő sommás eljárás már a szóbeliség elvét az ügyek eddig is jelentékenyebb többségét képező törvénykezési területen megvalósította, most már az ugyanezen elv az összes ügyekre alkalmazást fog találni.

A szóbeliség és közvetlenségnek az igazságszolgáltatásban való előnyeit nem kell felfedeznünk, csupán arról lehet szó, hogy vajjon miféle változásokat fog eszközölni az új rend a törvénykezés egész vonalán, s hogy ezen változások, mennyiben befolyásolják az igazságszolgáltatás menetét. Kétségtelen, hogy az új rend elsősorban az igazságszolgáltatás gyorsaságát fogja eredményezni, mert az eddig érvényben levő sok alakszerűséghez kötött írásbeli eljárás mellett — s pedig az esetek túlnyomó többségében — igazságszolgáltatásunk szerfelett hosszadalmas volt, egy-egy rendes per évekig elhúzódott, amíg befejezéshez jutott. A gyorsaság nem esik és nem is eshetik az alaposság rovására, mert a közvetlen szóbeli érintkezés a bírósággal minden esetre a legalkalmasabb eszköz a tényállásnak minden irányban való felderítésére és megvilágosítására s inkább hozza olyan helyzetbe a bírót, hogy tisztán lásson az ügyben mint az akták rengeteg halmozásán keresztül. Sok tekintetben az igazságszolgáltatást az új rend olcsóbbá is teszi, habár ép az a körülmény másrészt az ügyek számának emelkedését is fogja eredményezni, s így a két tényező végeredményében ki fogja egyenliteni egymást. A bíróságok munkája jelentékenyen szaporodni fog, mert a társasbírói rendszer mellett, melynek elsőfokban való fenntartása ellen igen sok érv szól — sokkal több bíró tevékenységét fogja igénybe venni már a

per előkészítés folyamán is mint jelenleg. Feltétlenül szükségessé teszi az új rend a hivatali helyiségek szaporítását és bővítését, miért is már eleve megköcsátatjuk azt az állítást, hogy a mi nem is olyan régen épült törvénykezési palotánk is szűknek fog bizonyulni. A bírói létszám jelentékeny szaporítása illetve emelése sem lesz elkerülhető.

Kétségtelen, hogy az új törvénykezési rendtartás emelni fogja a törvényeségi székelyhelyek — így Ujvidék — forgalmát is, mert a bíróságokkal való közvetlen érintkezés hozza magával, hogy akinek a törvényeségi székelyhelyen ügyes bajos dolga akad, az — habár a rendes eljárásban az ügyvédi kényszer meg is marad — többször fel fogja keresni azt a törvényeségi várost, ahol dolga van.

Mindent egybevéve az új rendtől csak hűvös eredményeket várhatunk, de kétségtelen, hogy az átmenetnek is meglesznek a kezdet nehézségei, melyek azonban, mindannyiszor, amikor új intézkedésről és rendről van szó — ki nem kerülhetők. Bíróságaink bizonyára állami fogják a reájuk háramlandó felleglösség teljes nehéz munkáját s igazságszolgáltatásunk tekintélyét az új rend még jobban emelni fogja.

Az új törvénykezési rendtartás sok tekintetben hozzá fog járulni a magyar nemzeti állami eszmé megvalósításához, mert — habár bíróságaink mint eddig ilye tolmács utján a nem magyar ajku felekkel is érintkezhetnek — mindenki előbb-utóbb be fogja látni a közvetlen megértésben rejlő előnyüket, s minthogy — legálabb ez feltehető — ennek folytán a felek a közvetlen érintkezést fogják keresni, feltehető és várható, hogy az új rend csak fokozni fogja idegen ajkuaknál is — a magyar nyelv ismeretére való törekvést, ami elvégre éppen olyan érdeke leend a nemzetiségeknek, mint nekünk.

Egészben tehát a legnagyobb bizalommal és reménnyel vagyunk eltelve az új rendtartás iránt, de a jövő fogja megmutatni csupán, hogy sejtéseink valóra fognak e válni.

Az újvideki nemzeti munkapárt végrehajtó bizottságának ülése.

Vasárnap f. hó 22-én a nemzeti munkapárt végrehajtó bizottsága Grossinger János elnök elnökleite alatt látogatott gyűlést tartott, melynek tárgyat a március 15-iki D.M.K.E. ünnepély alkalmából a pártot ért sérelem képezte.

Az ügy előzményei ismeretekes, ugyanis a DMKE. újvideki főkjában, ezen kizárólagosan kulturmisszióra hivatott egyletben, egy idő óta olyan pártpolitikai velleitások mutatkoztak, hogy már magában az a körülmény, hogy az ünnepélyt az egyesület rendezze, városunk nemzetiségi viszonyaira való tekintettel se nem mutatkozott nagyon oportunnusnak; mindazonáltal, tekintettel arra, hogy az egyesület részéről tisztán társadalmának jelzett ünnepélyről volt szó, joggal el lehetett várni, hogy — ami eddig még egyetlen márciusi ünnepélyben sem történt meg, habár annak szónokai különböző pártokból is kerültek ki — ezt a kegyeletet s hazafias ünnepélyt egy dissonans hang sem fogja megzavarni. A nap méltóságának megfelelően az ünnepély eme nap emlékének, a dicső márciusi napok nagyja kegyeletének fog szentelnetek, ami eddig mindig oly alapvonalaként húzódtott végig az ilyen ünnepségeken; hogy soha a pártok közötti szenvdelvény felkeltesére okot nem adott. Kétszeresen fontos jelentősége van ennek különösen mány, ahol igazán hazafias misztó szamba megy az, ha a polgárak közötti egyetértést épöljük, s senkinek politikai meggyőződését, vagy hitvallását nem bántjuk, meg kevésbé sérüljük, mert egyfajta kifelé demonstráljuk azáltal összetartásunkat, m a f e l o l emeljük ezzel az ünnepség fényét és jelentőségét, s sulyt adunk a márciusi napok iránti igaz kegyeletnek.

Ismeretes dolog az is, hogy a D.M.K.E. vezetősége — bizonyára ilyen intenclóktól vezéreltetve — az ünnepségben való részvételre felszólította a magyar Kaszinót, a dalárdát, sőt külön meghívta, illetve értesítette a munkapárt vezetőségét, arról nem is szólvá, hogy a helyelőj ellenében rendezett ezen ünnepélyben minden politikai pártállásu egyen azzal a jogos feltevéssel volt részt, hogy ott politikai frakciókba bontott invectivákkal illetenni nem fog, s arról nem is szólvá, hogy az ünnepély egyben ifjúsági ünnepély is legyen, joggal el lehetett várni, hogy a szülők politikai meggyőződésének lebecsülésével és nyilvános kippellengérezésével a gyermekek lelkeben a szülők iránti tisztelget lerontani nem fog. Szóval fel lehetett és fel kellett tenni, hogy egy komoly, méltóságos, hazafias ünnepélyben lesz résznők, melynek keretében a márciusi napok történeti nagy fontossága fog hazafias és kegyeletes szellemben kifejezésre jutni, nem pedig egy függetlenségű politikai korteszbed, mely a legalkalmasabb politikai témák fejtegetésével arra fog alkalom szolgálni, hogy az ott megjelent munkapártiakat, kiknek sorában dr. Szekács Lajos országgy. képviselőnk is jelen volt, olyan invectiváknak, sőt insultusoknak teszi ki, mely a vendégfog legegységben szabályaival homlokégenest ellenőztöb.

Ismeretes dolog az is, hogy a D.M.K.E. elnöke eme fentebb ismertetett fellegosunkat maga is honorálta akkor, midőn hírlapilag is kijelentette, hogy dr. Vas János ünnepi szónok

a március 15-iki ünnepélyen, tudta, beleegyezése nélkül, sőt jól ismert intenció ellenére a napi politikát érintő beszédet mondott, s ép ezért indítatva érzi magát, hogy az elnökségről lemondjon.

Ezek az előzményei annak az ügynek, mely a párttervezlet tanácskozásának tárgyképezte, mert a part vezetése abból a helyes felgásból indult ki, hogy egy ilyen, a pártot meglevő sőt, sőt direkt provokáló inszultust megtorlás nélkül maga felett elvonulni nem hagy.

Grossinger János pártelnök ismertette a végrehajtott bizottság előtt a fenti tényállást, rámutatott arra is, hogy a párt méltósága és tekintélye parancsolt szükségére teszi, hogy az olyan egyesület ellen, mely az ilyen eljárással azonosítja magát, a párt közbűnségben maradjon, s minthogy az egyesület részéről a munkapárt megfelelő elégtételben még mind ez ideig nem részesült, indítványára az értekezlet elhatározta, hogy az egyesület munkapárti tagjai — a pártot ér ezen sérelmet — az egyesületből kilépjének, amely egyesületből való kijáratot a bizottság a párt tagjaira nézve partkérdesnek is tekintti.

Dr. Szekács Lejós képviselő, aki az ünnepélyen jelen volt, ismertette a beszédnek — melynek hiteles szövegét megszerzén ma már nem lehet — egyes általa feljegyzett részeit, melyek mélyen sértik a pártot s felette alkalmasoknak tekinthetők arra, hogy — amennyiben megtorlás nélkül hagyatnánk — a párt tekintélye és méltósága n üssenek esorbát. Utal arra, hogy a szónok által annyira kiszévezett elnyomatás korszakára jellemző, hogy a szónok ilyen beszédet egyáltalán el is mondhatott.

De hogy tisztán és világosan lássunk a dolgoban, dr. Szekács képviselő ismertette a beszéd következő passzusait:

„A tanár ur abból indult ki, hogy a nemzet meg soha ilyen hangulataban nem ünnepelte meg március tizenötödikét, mint az idén. Csak Jeremiás siralmának, vagy csak megköltözött gályarabok mélyesége és izzó gyűlöletének hangján lehetne ma beszélni azokról, akik a márciusi szabadságszemléből karrikatúra-t csináltak. Mivé tetteik sajtószabadságukat? Eltörölték, letiporták jogainkat és új bilincseket raktak a nemzetre.

Akik ezt tették és támogatták és az utca jogát nem ismerték el, nem is méltók arra, hogy az igaz hazafiakkal együtt ünnepeljenek. A hazafiság nem ünneplhet együtt a hazafiatlanokkal, az önzetlenség nem ünneplhetnek együtt a cinikus önzőkkel, március 15-ike az utca ünnepe volt és ha az utca népet erőszakal visszazsorítani akarják, az rombolni fog.”

Utal a képviselő arra is, hogy már előre hallatszott, hogy az ünnepi szónok beszédében aktuális pártpolitikai témákat fog érteni, sőt erős támadást fog intézni a nemzeti munkapárt ellen, mégis az a körülmény, hogy az ünnepélyen a tanulóifjúság is jelen lesz, szinte hihetetlennek tünntette fel a hírt, mert kizártnak kellett tartani, hogy egy tanár egy kezelet és hazafis ünnepélyen, amelyen meghívott vendégek voltak mi is, a nemzeti munkapárt tagjai és amely ünnepélyen jelen volt a tanár úr tanítására és nevelésére bízott ifjúság is, ne rendelkezék a tapintat, belátás és jólneveltség ama minimális fokával, amely tiltja a vendégek sértesét, a gondjaira bízott ifjúság lelkének igazató és gyűlölködő frázisokkal való megmélyezését és egy olyan helyzetnek a teremtését, hogy a tanulóifjúság a hazafis ünnepélyen saját tanárja szájából hallja szüleinek gyalázását.

A párttervezlet ezek után, tekintettel arra, hogy az egyesület részéről mindezt megfelelő elégtételben nem részesült, s mert az egyesület választmány az egyesületi elnök a párt által is elégtétellel elfogadott nyilatkozatával ezeit meg nem azonosította, elha-

tározta, hogy tagjai az egyesületből kilépjék s magát az eseményt pedig az arra illetékes fórumok előtt ismertetni, s azokat megfelelő intézkedések megtételére felszólítani fogja.

Az ipar és a társadalom.

„A munka — az imádság után — a legszentebb isteni tisztelet. A munkás kéz sikere a világon a legelső diadal.”

Jóknak ezen mondanása éles ellentétben áll a mai társadalmi fölfogással, mert hiszen tudjuk hogy a legtöbb szülő azzal fenyegeti hanyag tanuló fiát „Ha nem tanulsz inas leszel belőled!” Jellemző fölfogása, furcsa ítélete ez a társadalomnak — az iparról.

De vajjon mindig ily lenézőleg nyilatkoztak az emberek az iparosról? Nem. Régebben más volt a fölfogás.

A segédek tisztelték, becsülték mestereiket és annak családját. Amikor a munka szünetelt, együtt társalgotak, szórakoztak. Vasár- és ünnepnapokon együtt mentek templomba, d. u. a polgári Casinóba. A hétköznapi pihenők alkalmával a segédek és a mesterek együtt társalgotak, munkáikat terveztették.

A régi időben a családi és keresztény fölfogás, a mester és a legény ügyessége, számos polgári erőnye — mint egy nagy társadalmi iskola — az ipari élet virágzásának alapszlopai voltak.

Ílvel minden megváltozik. Ez egyszer megdönthetetlen igazság. A világ halad. Törvényes intézkedések, társadalmi intézmények, modern igények és számos indító ok hozzájárultak az ipari viszonyok megváltozásához is.

De most már az a nagy kérdés nyomul előtérbe, hogy vajjon az általános fejlődés és haladás szerint az ipari élet viszonyai javultak-e, vagy rosszabbodtak? Aki egy mesterséget v. munkát ért, az nem vész el, mert a munka Isten általa; a munka jövedelmet és egzisztenciát biztosít az embernek.

De nekem úgy tünik föl, hogy manapság minden életpályán, a műhelyekben és munkaházakban nyomasszó fáradság jár az emberi tevékenység nyomában. Ez a fáradság és gyötörődés nemcsak a munkás ember kérges tenyerén tapasztalható, nyoma van ennek a tanult ember arculatán is. A lelkes és kitartó munka nyomában nagyon gyakran eredménytelenség jár. Hányan dolgoznak egész nap becsülettel; sokan még az éjjelt is nappallal teszik, amellet takarékosak és mégsem haladnak előre.

Erre és még nagyon sok társadalmi jelenségre csak részben lehet feleletet adni. Mert ha az iparos nagy szorgalommal, a mindennapi életszükségleten kívül valamit félre is rakhát, az még mindig nem a kívánt és méltányos föld jölet. Az iparos szakképzettsége és társadalmi mozgékonyasága kívánni valót hagy maga után, azért nincs tekintélye ennek a vezetőszerepre hivatott társadalmi közép osztálynak.

Ezért elsősorban magukat az iparosokat kell okolnunk; vád illeti továbbá azokat a tényezőket, akik a magyar ipar fejlődését közvetve vagy közvetlenül megakasztották; s végül visszavehető a baj — zillát társadalmi viszonyainkra.

Az iparos életében három kort lehet megkülönböztetni:

- a) a tanonckort;
- b) a legény v. segédkort;
- c) az önálló v. mesterkort.

Nézetem szerint az elsőnek v. is a tanonckornak van a legnagyobb jelentősége. Ebben a korban rakódik le az alap (a fundamentum), amely mindenben a legfontosabb. Tudjuk, hogy mily csekély azoknak a száma, akik ipariskolát végeznek el. A tömeg mint tanonc sajátít el egy iparágat az illető mesternél.

Ez neveli, oktatja az ipari pályára adott fiút Ettől az új nemzedéktől függ az iparosozás jövője.

Arról kell tehát gondoskodni, hogy az utána növekedő nemzedékek a mai kornak megfelelő intelligenciát elsajátítsák, hogy kellően érvényesülhessenek.

És most kérdezem, hogy gondoskodik-e a társadalom, avagy maga az iparoszlát — művelt, képzett és tekintélyes utódokról?

A társadalom fölfogását már jellemzetem e sorok elején. Azt már ismerjük. Elfőrdul — de csak kivételesen — hogy egyes szülők, nem azért mert esetleg rossz tanuló a fiuk — hanem elvből és belső meggyőződésből terelik a fiút az ipari pályára. Jobban is boldogul a galupad v. az illő mellett, mint akárhány diplomával rendelkező u. n. ideiglenes minőség, fizetés nélküli, gyakornokjelölt.

(Folytatjuk.)

Kulturproblemaik.

(Folytatás.)

Oktatásügyünk szabad fejlődéséhez szükséges, hogy az iskola lelke — a tanító — szabad kezzel dolgozhassék. A tanító működésének korlátolása ártalmára van az iskolának, mert amilyen a tanító, olyan az iskola. Addig, míg p. o. a járástörvényben szabadon látja el a munkakörét, hogy még hivatalos órája sincs és csak akkor köteles feljárni hivatalába, ha tárgyalásra van; addig a tanító görnyed a bürokratizmus nyomása alatt. A számára előírt tantervet — mint szigorú marsrutát — be kell tartania, pedig a közismerterjesztés és a nevelés, a lokális viszonyok szerint egymástól ellöten különbözik. Az iskolának életere névelő feladata, a spanyolizálás tanterv kötelezettsége által, illuzóriusá válik. A tanító minden idejét a tantervben előírt anyag feldolgozására kénytelen fordítani, mert ezt számunkra tölte; a lokális viszonyok szerinti nevelést pedig elhanyagolni kénytelen.

De vajjon érette-e a tanítóóság arra, hogy működésében szabad kezet nyerjen? Bátoran mondhatjuk, hogy igen.

A magyar tanítói kar, egy általános műveltségére nézve mint szakképzettségét tekintve kétségen felül megüti azt a mértéket, mely az ügyeit önállóan vezetni hivatott testületet

Löwy Mátvás

divatáruházának TAVASZI UJDONSÁGAI

megérkeztek, a legnagyobb választékban kaphatók és a tisztelt vevőközönségnek

HIREK.

Bizottsági ülés. A gazdasági bizottság folyó évi március hó 24-én d. u. 5 órakor ülést tartott dr. Demetrowics Vádirig polgármester elnökelete alatt, a következő tárgyszorral:

1) Az ujvidéki egyházközségek kérvényei a néptanítók lakpénzének rendezése iránt.

2) Az ujvidéki munkásgimnázium kérvénye segély iránt.

3) Magyar György és társai kérvénye Eper-utca kincstára iránt.

4. Reichl Ferenc kérvénye az aszbeszt-gyár cölhára átengedést terüllet vételárlának részletekben való fizetésé iránt.

5) Trischler Aladár kérvénye tisztviselőtelep átengedése iránt.

6) Nagy Lajos kérvénye szállótelepi építkezés engedélyezésé iránt.

7) Városi tanács javaslata a régi gimnázium átalakítása tárgyában.

8) Kron Károly kérvénye gyártelepe tulajdonjogi korlátozásának megszüntetése iránt.

9) Filipán Jakab kérvénye lakpénz kitalványozása iránt.

Dijjegyzés. Trischler Aladár vár. számvevő jegyét váltott Kozma Géza maradéki ref. lelkész kedves és szeretetreméltó leányá, Margittal.

Az ideli fozosás. A hivatalos lap napnapi száma közölte Hazai Samu báró, honvédelmi miniszternek azt a rendelkezést, melyszereint az ideli fozosás április 22-től június 20-ig lesz megtartva.

A Katholikus Kőr társasasoraja. A beltéri Katholikus Kőr vasárnap este saját helyiségében a tagok nagy részével a mellett társasasorát rendezett, a nemes szórakozás és az egyesületi szellem istápisája végett.

Katonai hangverseny. Házi ezredünk, a 6. sz. gy. ezred Budapest ellenőrző zenekara e hó 17. és 18-án este Kovács-vidéktérben hangversenyt, delután pedig a város-háza előtt tizenöt rendezett. A kiténő hírnévnek örövendő zenekar előadásait minden alkalommal nagyszámú közönség hallgatta és sürű tetszésnyilvánításokkal jutalmazta.

Kivandorlás. Az 1913. évben Horvát-Szlavonországban 12298 személy vándorolt ki legnagyobb részben Amerikába.

A magyarországi szerb színtársulat gázása. Lukics András, a magyarországi szerb színtársulat nyug. tagja, akit művészi alkáltsáiról Ujvidék, a Bácska térsége is jól ismer, akit a színházlatok közönsége nagyon megkedvelt, meghalt.

Uj szerb tüdővész ellen. Spiess németországi tanár, udvari tanácsos, akinek nevével azóta, hogy Ujvidéket elhagyta, sűrűn emlegetik, most mutatott be egy általa feltalált tuberkulózis ellen szerit. Az új gyógyszer, amely aranykantaridin összetétel, a vénákba való befecskendezés útján jut a vérényekbe. A kísérletek különösen gégetuberkulózisnál kiténő eredménnyel jártak.

Halálozás. Márton István palánkaí áll. eskütelepi felügyelő Budapesten, ahol gyógykezelést, meghalt. Elhunytá általános részvételt keltett Palánkán, melynek társadalmi, kultur és közéletében tevékeny részt vett.

Március 15. Rumán. A rumán Magyar Olvasókör megalkulása óta minden évben megülte a márciusi nagy napok emlékünnepeit. Az idén már a negyedik ünnepepelt tartották 14-én, hol este a Sas szálló nagytérnében jöttek össze, ahol Manó Gyöző má. iskolai igazgató lendületese beszéde nyitotta meg az ünnepepelt. Szerelést utána az olvasókör ének karrá, Rissman Ilonka uraléany magánjelenettel, Barna József szavalattal. A műsor utolsó száma „Az össeköszív” c. szindarab volt, melyben szerepelték Huck Zsófi, Gruber Mici, Dus István, Gábor Károly, Satory Antal, Mikola Mihály és Cárch Márton. A szépen előadott darab tetszett a hallgatóságoknak. Utána tánc volt.

Nyilvánossági jog. A közoktatásügyi miniszter az ügyvezetői közéleti fogalmazásnak 1913/14-re megadta a nyilvánosság és értekezési bizonyítványok kiállításának jogát.

APOLLO-színház. Ma és holnapi nagy Ünnepepelt műsor keretében került színpadra „Az arany díka” című gyönyörű 2 felvonású dráma és „A megszokott anyós” c. kacagató 2 felvonású humorosok. Az agilis igazgató és hétén még nagy meglepetéssel fog szerezni a közönségnek egy gyönyörű műfilm bemutatásával.

Halálozás. Peanich József nyug. titeli rkath. plébános és hó 9-én életének 79. évében Baján elhunyt. Temetése 11-én volt a bajai kórházban.

A patriarkális bírtokainak bérlete. A karlócai patriarkátus, amelynek a Délvidéken óriási földbirtokai vannak, elhatározta, hogy egyik 3000 holdas bírtokát kisi parcellákban bérbeadja. A bírtok Ujvidék körül fekszik. A kiszáradt a parcellázás hírére valóságban megrohanták az uradalom kormányzóóságának hivatali helyiségét és rövid pár nap alatt anyit volt már a jelentésköz, hogy a 3000 holdas bírtok nagyon is kevésnek bizonyult a nagy förléhség lecsillapítására.

Vilámlás, jégesés. Az időjárás alaposan rácafol a kallendáriumokra. A meteorológiai intézet is a rokkant jövendómóddal egyült erőfényes szép tavaszt jóslt és ime még mindég pattog a kályhában a tűz, az utcákon pedig felgyűrűt kabalgóllárban járnak. A mesebéli tavasz, amikor a fák gyöznek, a kertek, ligetek fiatal zöld kőnöst öitének magukra, ma még csak gyázaköz reményt jelent, ma még csak álom, mert az elmúlt tél bosszantartó buszokódása ugyanacsak nehezen kelti életre az új természetet. A napokban egyszerre megfordult az időjárás. Nem szöbb lett, hanem még csúnyább. Az egész megyén zivart vonult végig, vilámlással, jégesóval vegyesen.

Megakarják szüntetni a katonazénst. Általános hangzatozatott, régi és jogos panasz, hogy a hadsereg gyalogsági tisztikarának igen súlyos anyagi torlós az ezrednek, melynek fenntartása főleg ahol a zenekar mellékereset-képen szohol sem jászthatik, majdnem teljesen az amugy is szerény javadalmazású tisztikarának nehezíti. A tisztikar becsületeljes kötelességeket tartja a maga ezrednek zenekarárt a mai művészeti magaslaton megtartani és ezért áldozatkészen viseli a néha meglehetősen nagy költségeket. Nagyon javítana a helyzetben, ha keresztülvétel volna, hogy a zenekar költségeihez, habár minimális összeggel is, de minden fegyvernemében és minden rangu tiszt hozzájárulna. Régi és jogos ólmítás ez, főleg a kis helyőrségekre vonatkozólag, ahol a zenekar előadásait minden fegyvernemben tiszt egyformán hallgatja. Az ezredzenekarok helyzetét most nagyon nehezíti teszi az, hogy a hadvezetés és a hadtestparancsnokság erősen megszorította a kereset lehetőséget. Így például nem szabad a zenekarok kisebb bandákra osztolva — 16 emberen alul — játszania és azoknál még van szavba, hogy a zenekarok egy esteért legálább 150, vasárnap és ünnepepelt 280 korona fizetendő. Ebből a keresetből fedezendők a következők: kladások: a zenészek pótléka, ami híresebb zenekaroknál 1000 koronára is fölmegyé hlvonta, a kar mester fizetése, hanggészbeszerzés, 400 K atányai a szerzők egyesületének és az előadói jogért.

Dráguloköz egységes jelzése. A kereskedelemügyi min. kir. miniszter a törvényhozástól már régebben nyert felhatalmazás alapján a méterrendszeri karátok a dráguloköz igazgatóny kereskedelmében való használatára tárgyában rendelkezést bocsátott ki. E rendelkezés értelmében a közforgalomban a dráguloköz és igazgatónyköz költségek meghatározására mértékegységgel az 1907. V. t.-e. 5. §-ban megállapított mértékegységeknek kiűl a decigramm kétszerese (2 milligramm) használatára méterrendszeri karát elnevezéssel. Közül a rendelkezést továbbá azt is, hogy a karát csak már az említett mértékegység megnevezésére használható és kibágyást követik el az, aki 2 decigrammtól eltérő súlymennyiséget a karát gyanánt használ. A karátoknál hitelesítést az állami mértékhatóság hivatalok végzik. Utazgatók tartalmaz a rendelkezést a hitelesítési karát-súlyokért az azok alakjára vonatkozólag is. A karátokhoz ugye első, mint idősoköz hitelesítési díja 20 fillér. A rendelet 1914. július hó

részéről kívánatos. A speciális pedagógia területén, névleg a didaktikában és metodikában, országsszerte élénk élet és elismert eredmény tapasztalható. Számos magas nívóú álló tanítói szaklap, iskolai és szociálpedagógiai szak-könyvek, újabb és újabb nevelési eszméket vetnek föl és tárgyalják a gyermek lelki világában megfigyelt pszichológiai tapasztalatokat.

Itt az ideje, hogy ezt a társadalmi osztályt eddigi kiskorúsága alól teljesen felszabadítsuk és több joggal fölrüházzuk. Az iskolaszékek (gondnokságok), mint ellenőrző hatóságok, előtérrend és csak ott hagyandók meg, ahol erre szükség van. A tanító — miként az orvos — hivatalból legyen tagja a közéleti képviselőtestületnek. Hogy mennyire emelje ez a reform a tanító tekintélyét és mennyire üdvös lenne ez az iskolára nézve, az kézenfekvő.

Lássunk egy esetet.

A felekezeti iskolákat államosították. A közélet felzótítottatott, hogy az állami iskola fenntartási költségeihez szavazzon meg bizonyos összeget. A közélet képviselőtestülete, nevezett célra évi 200 K hozzájárulást szavazott meg. Mikor az iskola az első évi hozzájárulást a községtől kikérte, újból összeült a kupakatanács, csavart egyet a dolgon és elhatározta, hogy a megajánlott hozzájárulási összeget nem adja ki évről-évre, hanem azt tőkésíti és 10 év múlva a fölszaporodott tőkének évi kamataival járul az állami iskola dologi szükségleteinek fedezéséhez.

Ime az első határozat szerint, az illető állami iskola 10 év alatt 2000 K segélyben részesült volna, az elcsavart határozat értelmében ettől megfosztatott, sőt a 10 év múlva évről-évre esedékes kamat is oly csekély, hogy sőt se érdemel. Ha a tanító hivatalból helyet foglalna a képviselőtestületben, akkor ilyen és hasonló esetekben az iskola érdekeit megvéddhetné.

Exponált vármegyénkben fontos szerepet tölt be a néptanító. A magyar állameszme terjesztése — az idegen faj egybeolvasztó törekvés tekintetében — a nemzetiségi vidéken működő tanítói kar jelentékeny munkásságot fejteth ki. Jeleneleg védtelen helyzetében azonban, reformáló tevékenységének nem lehet üdvös eredménye. Bizony nem így áll a dolog Nemtorországban. Ott a lenyelv határokon működő tanítók külföldi személyi pótlékok élveznek és nehez működésükben az összes oktatásügyi és közigazgatási hatóságoknak szigorúan megahyott kötelességgel a tanítót támogatni.

Erre van ógató szükség nálunk is, főleg nemzetiséglakta vidékeken. Föl kell szabadítani a néptanítót eddigi kiskorúsága alól, el kell látni a legmesszebb menő önállósággal és föl kell ruházni mindazokkal a jogokkal, melyek működésének eredményes bötölést és a népisokla szabad fejlődését biztosítják. Szabad népisokla — ez a gondolat töltse be lelkiünk és az oktatói függetlenség csillaga ragyogjon fölénk, hogy vége szakadjon a titokban folyó, a nemzetetn vagódó kulturhácrnak és győzedelmesen haladjon előre kitakarított útján — az egységes magyar népoktatás. F—

LAKÁS!

4 szobából és megfelelő mellékhelyiségekkel álló modern lakás, egy gyermekten házaspár részére f. évi május 1-től, esetleg július 1-től kezdve keresztek.

Az ajánlatok e lap szerkesztőségéhez címzendők! ————— 2—3

1-en lép életbe. A rendelet teljes szövege a szegedi kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthető.

Uj cigarettá, öreg szivarok. A dohány-árusok rogóta panaszkodnak mar a közönség szivarvaporozó szokása ellen, amely egyrészt sok kart oltoz nekik, másrészt pedig higiénikus szempontból is kifogásolható. A panaszok eljutottak a jövedéki főfelügyel és belátván a dohányárusok igazát, hosszas tanakodás után most egy újítás meliőbbi életbevitelére határozta el magát. Az újítás lenyege az, hogy a jövedéki ezután dobozokba csomagoltan fogja árusítani a szivarokat, illetve egyelőre csak háromfélét. Már eddig tudvalegő ötös csomagolásnál, dobozban árusították a Palmas, Palmitas és Delicias szivarféléseket, most pedig hasonló módon fogják árusítani a Britanikát, Trabukót és a Regalistas is. Ezek a szivarok a jövőben ötévesével sárgászárte kartonokba csomagolva jönnek forgalomba s a dobozokra bélyegszerű zárszalagot is alkalmaznak és pedig a Britanikára kéket, a Trabukóra sárgát, a Regalistasra pedig sárgát. Ezek az ötévesével csomagolt szivarok husvétkor kerülnek forgalomba. Velük egyidőben Mirjam elnevezésű alatt egy új cigarettafajtát is beosztat a jövedéki forgalomba, aranyozott véggel és pedig szopokás és szopoka nélküli formában.

SZÍNHÁZ.

Szombaton „A diákhercegnő” operettét ismételte a társulat.

Vasárnap délután „A vig ócegy” Lehár örkösztv operettje ment színiul hazá előt. Az előadás pompás volt, a vasárnap délutáni közönség, melynek jó része gyermekekből állott oly tüntető szeretettel fogadott minden egyes énekszámot, és oly lelkesen ünnepelt minden egyes szereplőt, hogy vége-hossza nem volt a kihívásoknak és ismétléseknek. *Caletta* elegáns volt mint mindig, *Tejeki Jóna* kitűnő Glavary, *Álmos* eszengő tenorja pompásan érvényesült. *Pinter Ersei* ügyes és bájos volt mint Valenciene. Mellettek *Uj Kálmán*, *Matányi Loránd*, *Bánhidyi Szilárdy Aranka*, *Jakács* és különösen *Rákosy Ferenc* tüntető fel élvezetes játékukkal. — Vasárnap este a poetikus „*János vitéz*” daljáték került színi, mely iránt nem vagy érdeklődés mutatkozott, pedig ez a darab oly specifikus magyar darab, zenéje olyan jellegzetesen szép magyar zene, amelynek többlezrű látja és hallja valaki, annál inkább kell hogy megszeresse ezt a darabot, de hiába, a mi közönségünknek kiszámíthatatlan ízele van, itt van egy kiváló társulat, talán a legelső is a vidéki színházak között, pompás ösztatulat előadásokat produkál, kiállításai meglepően szépek, a rendezés ügyes ötletes s mégis a közönség érdekében eddig legalább érthetően állni lanya, aminél más elfogadható magyarázatot nem találhatunk mint azt, hogy a magyar színházat — az utóbbi években itt mikédtört társulatok működésével némileg diszkreditálva van, ugy, hogy *Füredire* var az a nehéz és áldozatteljes feladat, hogy a magyar színházat régi renoiméját itt nálunk ismét állítsa helyre, ami bizony egy kis időbe is belekerül, míg közismertté válik, hogy előadásai kiválóak, s társulata a legnagyobb támogatásra érdemes. János vitéz — s ez nálunk udonság — férfi volt. *Bihary Sándor* a társulat kitűnő baritonistája, aki nagyon szépen énekel s jól is játszik. Poetikuss Iluska volt *Tejeki Jóna*; pompás alakítás volt *Szűcs Jén* gonosz mostohája; remekül énekelte *Álmos* Gábor pompás magyaros szavait. *Pinter Erski*je mint királyleány, ugy játékaival mint énekevel felütött: kitűnő volt *Uj Kálmán* királyja; *Caletta*, *Matányi* és a többiek is elsőrangú alakítás nyújtottak. A kiállítás — mint mindig — elsőrangú, a rendezés ügyes, ötletes, a zenekar és énekar pedig precíz és öszszvágó volt.

Hétfőn, március 23-án „A villámhárító” című négy felvonásos vizjáték került előadásra nálunk először. A keresetlen eszközökkel dolgozó darab melyből némileg kisingarzott a francia elemés pikantéria, a szép számban meg-

jelent publikumot ugyancsak fölmelegítette. S ezt a darab ártatlan címre nem is sejteti. Ginette és unokáiése: Roquette 6 millió dollár örökölnek. Az örökséget Ginettenék személyesen kell átvennie Mexikóban. Ginette nagyon feltékeny férjére Chontenay grófra, azért gondoskodik arról, hogy távolléte alatt férje ott meg ne csalja. Ezért öszzekötöttesse lep Roland Denisevel, egy nagyszül kocsalbal s megbizja, hogy távolléte alatt foglalja el a grótot, hogy ne legyen ideje csapodárkodni. Denise elfogadja a megbízást. Ő a villámhárító. A gróf ezután bárját, Tanneront kéri, hogy adja ki magát Chontenaynak és foglalkozzék Denisevel. Megtörténik. Ginette feltékenységből megszokítja útját s visszatér. Kétségbeesve látja, hogy Denise viszonyt folytat gróf férjével, de azt nem tudja, hogy Denis a grófnak hiszi Tanneront. Midőn kislül, hogy Tanneron a gróf áteregója volt s mint ilyen hódította meg Denise-t, Ginette lecsillapultan indult ismét útjára. Veleiténül megtudja férjének igazi szerelmét Marisevel, ki Ginette legjobb barátja. Ginette valni készül, de végre kibékül férjével s vele együtt utazik Mexikóba az örökség átvételére. Maga az előadás jó volt. Minden szereplő ügyesen öszzekötött be a keretbe. A feriszerseplő megtartott, sőt fokozták eddig bebizonyosodott teljes kvalitásukat. Elsőrendűt nyújtott *Uj Kálmán* Tanneront szerepében. Nem maradt mögötte *Majláthy László* (Chantenay gróf). A föltalán alismerés hangján kell megzenelekeszünk *Kondrát József*ot, aki Ginette szeretett elragadó kedvességével, eleven élet likítő természetességével mutatja be. A negyedik felvonásban meglepett égből foanteltében feltűnően kedves volt s egy bájos küllő, melyek öszszhangban állott a művészi játékkal. *Dinnyési Juliska* (Maris) is nagyon tetszett. *Jolai Margit* (Rolán Denise) feltűnő szókalkjával, temperamentumának játékaival fogza utdigi sikereit. Nagy kedvességét váltott ki a publikum köréből az a jelenet, amidőn a kutyakölykök ügyében jogi polemiait folytatt *Munkácsy* Marottal. Az ensemble ez alkalommal is teljes öszztanulássalgról tett bizonyoságot és a fényes díszletek pedig emelik az általános hatást.

A heti műsorban péntek, szombat és vasárnapon kiütözött darabok a következők voltak: Pénteken került színi Ujvidéken először Verdi *József* halhatatlan kultúrnagy operája „*Rigoletto*”. Szombaton és vasárnap „*Buksi*” nagy operett udonság adatik, mely Ujvidék repülőtérén játszódik le. E helyi érdeklő nagy operettre teljesen új díszletek készültek az újvidéki repülő színhely látterével. Csütörtökön „*Cigányprímás*” kerül színi *Jzso Miklóssal* a cimszerében.

A bérlét iránt változatlanul nagy az érdeklődés ugy, hogy már eddig is igen szép eredmény mutatkozik s örömmel vesszük a következő hírt, hogy a nagyszabású elsőrangú társulatnak — amilyen Ujvidéken még soha nem volt, nap-nap után telt házak mellett valóságos ünnepi hangulatban folynak az előadások.

Ujvidék szab. kir. város tanácsától.

7547/1914.

Versenytárgyalási hirdetés.

Ujvidék szab. kir. város a vízvezeték és csatornázási munkáitaira nyilvános ajánlati versenytárgyalást hirdet.

A vízvezeték munkálatok a következő csoportokra oszlanak: I. Kufurási munkák. II. Kutatókő építése. III. A gépház előtt fekvő nyers- és tisztavíz medence építése. IV. A vastalanító berendezés szállítása. V. A központi gépház gépészeti berendezésének szállítása. VI. A központi gépház építési munkái. VII. A lakóház építési munkái. VIII. Isztálló és raktárépület. IX. A szivattyutelep rendezési munkálatai. X. Öntöttvas csövek és idomdarabok szállítása. XI. A csőhálozást felszerelési tárgyainak szállítása. XII. A csőhálozást felszerelési munkái. XIII. A műhely-

berendezés szállítása. XIV. Víztorony építése XV. Vízfallás tájékoz, fűtéselőző és villámhárító szállítása. XVI. Vízmerőórák és hitelesítési állomás szállítása.

A csatornázási munkálatok a következő csoportokra oszlanak: I. A csatornázózat építési és elhelyező munkái. II. Betoncsövek szállítása. III. A csatornázózat vasfelszerelésének szállítása. IV. A homokfogó és szivattyutelep építési munkái. V. A homokfogó és szivattyutelep gépészeti berendezése. VI. A lakóház építési munkái.

Az ajánlati költségvetés alapján az Ujvidék sz. kir. város mérnöki hivatalában betekinthező tervek szolgálnak. Ajánlati tehető minden egyes csoportra külön külön, de tőbb csoportra együttesen is. Őly kikötés, mely szerint valamely ajánlat csak az öszszes vagy tőbb csoportra szóló megbízás esetén érvényes, figyelembe nem fog vétetni. Az ajánlatok kizárólag a városi mérnöki hivatalnál kapható ajánlati minta és ajánlati költségvetésben tehető, ők ilyrlapok, valamint a szerződés-minta együttesen a városi mérnöki hivatalnál 20 koronáért kaphatók. A tervek ugyanott a hivatalos órák alatt megtekinthetők. A szerződésrészletben megjelölt általános és részletes föltételek az Athenaeum nyomdájában szerekelthetők be.

Figyelmeztetnek a pályázók, hogy a munkálatok kivételre olyan értelemben is lehet ajánlatot tenni, hogy vállalkozó az egész munkát kifizetés helyett 50 évszék tőke kamattörlesztés mellett vállalja.

Oly pályázók, akik Ujvidék sz. kir. városban vagy a m. kir. belügyminiszterium felügyelete alatt hasonló munkát még nem végeztek, tartoznak szállítói képességükét és megbízhatóságukat az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni.

A csatornázási munkálatok végrehajtására nézve fontossággal bíró aljafalvitzonyok felderítésére a város különböző helyeken próbágrökrök emelgetett ki, melyek a pályázók által a kiírás tartama alatt bármikor megtekinthetők.

Az esvenként 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatok szabályszeren lepecsételve 1914. évi május hó 4 napjának délelőtt 12 órájig a városi íktárban adandók be, vagy posta útján küldendők. Az ajánlat börtéka a következő felirással látandó el: „Ajánlat Ujvidék sz. kir. város vízvezeték ill. csatornázási munkálatainak . . . csoportjaira.”

Az ajánlatok 1914. évi május hó 4. napján délután 4 órákor a városi tanácssterében fognak felbontani, mely alkalommal ajánlattevők, vagy meghatalmazott képviselőik jelen lehetnek. Elkésvé, távirati uton érkezett, nyitott, valamint oly ajánlatok, melyek e hirdetés vagy a föltételek bármely pontjának nem felelnek meg, figyelembe nem vevetnek. Az ajánlatok beadása előtt a bántépének a városi ház pénztárnál letetendők és az ajánlatokhoz csakis az arról szóló elismervények eszothatnak. A bántépnek 250000 kor: ajánlati végösszegig 5% azonföldi öszzeg után 2%/. Az ajánlattevők a végleges döntésig ajánlatukkal kötelezettségen maradnak és alvették magukat a közzálalási szabályrendelet 16. §-a 11. pontjában az 1901. évi III. t. c. 13. 14., 15. §§. alapján előírt és magyar íparvédelmet célzó intézkedéseknek. A város fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok körül, azok számszerűen értékre való tekintet nélkül szabadon válasszhasson és hogy esetleg újabb árjelést hirdessen.

Kelt Ujvidék sz. kir. város tanácsának 1914. évi március hó 9. napján tartott üléséből.

dr. *Zemotrovics Vladimir* s. k. kir. tanácsos, polgármester.

Ingyen ráfizetés nélkül becsérélő öreg használt **gramofonlemez**ekot ujjakra **Wagner Hangszerkőrlő** Budapest, József-kőrlt 15. — Arjgözzék ingyen. — Cimre ügyeljen. 66—100